

Naisten kanssa tehtävän päihdetyön näkökulma perhetyöhön

Kettutien A-poliklinikka

A-klinikkasäätiö

Hilkka Lydén

21.10.2010

hilkka.lyden@a-klinikka.fi

Naisten virta 2008-2010

<http://naistenvirta.nettisivu.org>

- A-klinikkasäätiön Kettutien A-poliklinikan ja Naistenkartano ry:n yhteinen päihdetyön kehittämishanke
- Kerää ja tuottaa naiseuteen ja päihteiden käyttöön liittyvää tietoa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille naisten hoidon tueksi
- Verkostoituu ja tiivistää yhteistyötä eri toimijoiden välillä
- Kouluttaa ammattilaisia huomioimaan naisnäkökulman päihdetyössä

Naistenkartano ry

- Naistenkartano ry on valtakunnallinen yhdistys, joka on perustettu 1922
- Naistenkartano ry:n työskentelynäkökulma päihdetyössä on naisten varhaisvaiheen päihderiippuvuuksissa.
- Vaikuttamistyö tapahtuu kouluttamalla, tiedottamalla ja asiantuntijatyöllä.
- Naistenkartano ry järjestää, ylläpitää ja kehittää NOVAT-ohjelmaa.
- www.naistenkartano.com

Alkoholi Suomessa

- Alkoholin suurkuluttajia noin 600.000
  - Terveysthuollon naisiasiakkaista n. 10-20 %
  - Riskikulutus työterveyshuollossa: naiset 10%, miehet 40%
- Naiset juovat runsaan neljänneksen kaikesta alkoholista
- 17 % naisista käyttää alkoholia 1 kerta/viikko
- Alkoholi on naisten yleisin kuolinsyy

Suomessa

- Aikuisista naisista 2% alkoholiriippuvaisia
- Amfetamiini- ja opiaattiriippuvaisista naisten osuus n. 20-30%, ovat n. 2,4 vuotta nuorempia kuin miehet
- Koulutytöistä 10 % on käyttänyt rauhoittavia ja unilääkkeitä päihtymistarkoituksessa
- Nuorten naisten humalajuominen

Naisten alkoholin käytön erityispiirteet

- Naiset juovat selviytyäkseen huonosta olost ja stressistä
- Heikko itsetunto
- Naiset alkoholisoituvat nopeammin kuin miehet
- Kaksoisdiagnoosi
- Naiset hakeutuvat hoitoon mieluummin perusterveydenhuoltoon tai psykiatriseen hoitoon
- Taustalla seksuaalista hyväksikäyttöä
- Alhainen koulutus- ja tulotaso

Päihteitä käyttävät naiset tänään

- Huonokuntoisia, moniongelmaisia, seksuaalista hyväksikäyttöä -> tuentarve suuri
- Asenteet, leimaaminen, syyllistäminen
- Naisilla korkeampi kynnyks hakea apua
- Perhe - hoidon este
- Käyttävät enemmän A-klinikan palveluita
  - Terapia, verbaalisempia kuin miehet
- Hoidon sitoutumisaste on huono

Hoidon aloituksen / toteuttamisen esteet

- Tiedottamisen riittämättömyys
  - Vähäinen tiedottaminen palveluista
- Hoitoon vaikea päästä
  - Hoitopaikkojen vähäinen määrä
- Hoidon (ehkäisyn) saamisen monimutkaisuus
- Asiakkaan näkökulman huomioimatta jättäminen hoidon suunnittelussa
- Lastensuojelun pelot

Asiakkaaseen liittyvät esteet

- leimautumisen pelko
- häpeän ja syyllisyyden tunteet
- päihteidenkäyttöjaksojen aikana vähäisemmät voimavarat
- turvattomuuden tunteet
- tartuntatautien pelot
- epävarmuuden tunteet raskaudesta
- avunpyytämisen vaikeus
- lastenhoito-ongelmat
- lapsen menettämisen pelko
- tunne liian kovista vaatimuksista äitiydelle
- motivaation vähäisyys
- ajanpuute päihdehoitoon
- arjen ylikuormittavuus

Hoidon onnistumisen esteet

- mielenterveyden ja päihdeongelman hoitaminen eri paikoissa
- liian lyhyet ja katkonaiset hoidot
- leimautumisen pelko
- lapsen menettämisen pelko
- lastenhoito-ongelmat
- syyllisyys ja häpeä
- rajoitettu taloudellinen tilanne
- miesasiakkaiden valta-asema
- henkilökunnan auktoriteetti
- intiimit suhteet henkilökuntaan

Hoidolliseen vuorovaikutussuhteeseen liittyvät esteet

- Vuorovaikutuksen toimimattomuus hoitosuhteessa
- Syyllisyyden tunteiden lisääntyminen hoitosuhteessa
- Epäluottamuksen tunteet

Hoitajan

Vuorovaikutus:

- Empaattista
- Motivoivaa
- Avointa
- Voimavaroja vahvistavaa
- Totuudenmukaista
- Luottamuksellista

Ominaispiirteet:

- Tuttu
- Aloitteellinen
- Avulias
- Luottamuksellinen
- Tasa-arvoinen

Hoitosuunnitelma

- Yksilöllisyyden huomioiminen
- Yhdessä tehty - asiakkaan osallistuminen tavoitteiden määrittelyyn
- Riittävän pitkäaikainen
- Itsemääräämisoikeus

Miten hoidamme naisia?

- Tiedon antaminen
- Lyhytneuvonta
- Keskustelu
- Tukeminen
- Lääkehoito
- Yksilöhoito
- Perhetyö
- Perhehoito
- Mielen terveyden tukeminen
- Vertaistuki
- Verkostotyö

Hoitomenetelmiä

- Yksilöhoito
- Hoito ryhmissä
  - vertaistuen avulla jaksaminen, minuuden rakentaminen ja vahvistaminen
- Naisten ryhmät
  - pelottavia alussa, pidetään lopussa hyvinä
- Vertaistuki
  - vetäjältä vaaditaan: usko vertaistukeen, uskallusta olla tekemättä mitään, luottaa ryhmään

Hoitoympäristö

- Rento mutta viihtyisä
- Avoin
- Turvallinen
  - Fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuuden tuntu, esteettömyys

Naisten päihdehoidon ja kuntoutuksen sisältö

- Kuntoutus pitkä prosessi, jälkihoidon turvaaminen
- Päihdehoito, tartuntataudit
- Oireiden sietokyky
- Naiset käsittelevät ongelmia laajemmin, työstävät niitä eri tavalla (miehet suoraviivaisempia)
- Naisidentiteetin / minäkuvan vahvistaminen, identiteetin sekä minuuden tukemista tai rakentamista
- Naisille persoonallinen identiteetin löytäminen / rakentaminen tärkeämpi kuin johonkin kuuluminen

- Väkivallasta ja seksuaalisuudesta puhuminen

- osaa pelkää miehiä
- helpompaa vain naisten kesken

- Raskauden ehkäisyn puheeksi otto

- raskauden ehkäisyä tarjottava kaikille

- Tunteet tärkeitä: syyllisyys, häpeä

- Rajat, kiltteys

- Perhe

- onko lapsia, missä ovat, yksinhuoltajien jaksaminen
- lastensuojelua pelätään edelleen
- motivoiva tekijä

Ympäristön vaikutus identiteettiin ja itsetuntoon

- Kulttuuri (päihdekulttuuri) ja ympäröivän yhteisön kulttuuri/normit vaikuttavat naisen identiteettiin ja itsetuntoon sekä siihen, miten hän itsensä kokee
  - Kokemukset aika-akselilla, elämän historia
  - Vahvistavat kokemukset/ itsetuntoa nujertavat kokemukset
  - Kohtelu (arvostuksen taso, palaute itsestä, sukupuolesta ja sukupuolisuudesta)
  - Läheisten ihmisten malli (äidin ja isän/kasvattajien merkitys)
  - Yhteiskunnan arvot ja normit
  - Naisen asema yhteiskunnassa (mm. lainsäädäntö, palvelut)

Identiteetin ja itsetunnon käsitteet

- **Identiteetti** on kykyä itsetarkasteluun ja tietoisuutta omasta itsestä
  - Identiteetin kehittyminen, naisen identiteetin kehittyminen
- **Itsetunto** eli omanarvontunto tarkoittaa tietoisuutta omasta arvosta, itsekunnioitusta
- **Vrt. itsetuntemus**: subjektiivista ymmärrystä itsestä. Se on omien halujen, tunteiden, ajattelun ja toiminnan eli koko käyttäytymisen tiedostamista.

Itsetunnon ylläpitämiseksi kehitetyjä puolustusmekanismeja

- Roolit: esim. kovis, ”hyvä jätkä”, miellyttäjä, hauskuttaja, suorittaja, näkymätön
- Vähättely
- Peittely, salaaminen
- Kieltäminen
- Suorittaminen
- Tunteiden kieltäminen ja kovettaminen
- Arvon kieltäminen
- Itsensä rankaisu

Tunteet

- Häpeä
- Syyllisyys
- Suru
- Viha
- Epätoivo, toivottomuus
- Masennus

Itsetunnon vahvistamisen keinoja hoitosuhteessa

- Hyväksyntä (ilmeet, eleet, sanat)
- Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen
- Rakenna luottamuksellinen ilmapiiri, jossa tilaa työstää asioita
- Kiireettömyys
- Ammatillisuus: älä vertaa itseesi tai oman kulttuurisi normeihin; kyseenalaista käsite ”normaali naiseus”
- Neutraalius
- Lisää omaa itsetuntemustasi mm. sukupuolisuudestasi

- Lisää loputtomasti kykyäsi hyväksyä erilaisuutta
- Anna tilaa ja aikaa
- Terapia on puhetta, mutta myös muuta toimintaa; asteittain selviytymiskeinojen harjoittelu (päihteet, arki, vapaa-aika, uusien asioiden oppiminen, ihmissuhteet, tunnetyö)
- Positiivinen palaute!
- Huumori
- Kiitä myös itseäsi, kun olet onnistunut auttamaan asiakasta työskentelyssä!

Kallion Kaisla-ryhmä

- **Vertaistukiryhmä naisille laitospäästön jälkeen**
- **Paikka: Naisten huone, Helsingin Elopilkkä, Elokolon viereinen ovi, Toinen linja 31**
- **ke klo 13-15**
- **Tervalammen naisten kuntoutuksesta tullaan säännöllisesti tutustumaan ryhmään.**
- **Toiminta järjestetään Elämäntapaliiton, Helsingin Optimistit ry:n, Tervalammen naisten kuntoutusosaston ja Naisten virta -hankkeen yhteistyönä.**

Olen nainen-ryhmä

- **Kettutien A-poliklinikalla**
- **Ohjaajana toimii psykodraamaohjaaja, sosiaalityöntekijä Anne Ignatius.**
- **Ryhmässä työskennellään erilaisia toiminnallisia menetelmiä käyttäen.**
- **2 x vuodessa**
- **Ryhmään otetaan 8-10 jäsentä**
- **Tiedustelut ja haastatteluaajan varaamiset: Anne Ignatius, p. 348 50 500**

anne.ignatius@a-klinikka.fi

Ryhmän teemat

- Nainen ja päihde
- Omat rajat
- Minäkuva
- Naisen eri roolit
- Nainen ja parisuhde
- Muutos mahdollisuutena
- Voimaa ja iloa !

Työvälineitä naisten kanssa tehtävään päihdetyöhön

- <http://naistenvirta.nettisivu.org>
  - tietoiskut
  - työvälineet

NAISTEN
virta